

ЗАТВЕРДЖУЮ
ДЕКАН ФАКУЛЬТЕТУ МОРСЬКОГО
ПРАВА ТА МЕНЕДЖМЕНТУ НУ «ОМА»
САВІНОВА Н. А.
«14» Серпень 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІНСТРУМЕНТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність 073 Менеджмент

Спеціалізація Менеджмент організацій і адміністрування підприємств
морського та річкового транспорту

Факультет Морського права і менеджменту

Кафедра Менеджменту та економіки морського транспорту

2020 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Інструменти Європейського простору вищої освіти» розроблена відповідно до освітньої програми підготовки магістра «Менеджмент організацій і адміністрування підприємств морського та річкового транспорту».

Розробник: Захарченко В.М., д.т.н., професор; Медведєва Ю.С., к.геогр.н, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні суднової електромеханіки та електротехніки.

Протокол № 1 від 26 серпня 2020 р.

1. Загальний опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни.

Ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними цілями, принципами і положеннями, прийнятими в межах Болонського процесу, основними інструментами Європейського простору вищої освіти та особливостями їх запровадження в системі вищої освіти України.

Мова навчання *українська*.

Статус дисципліни *обов'язкова*.

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та програмних результатів навчання.

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та / або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог

Загальні компетентності.

ЗК 2 Здатність до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності)

Фахові компетентності.

ФК 3 Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту, відповідальність за навчання інших

Програмні результати навчання.

ПРН 11 Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу

ПРН 19 Знання основ педагогіки, психології та методології викладання у вищій школі, розуміння основних принципів, тенденцій та інструментів Європейського простору вищої освіти

Кількість кредитів ЄКТС 2

Форма підсумкового контролю ЗАЛІК

2. Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Успішне завершення програми навчальної дисципліни «Інструменти Європейського простору вищої освіти» передбачає здобуття курсантом (студентом) наступних результатів навчання:

1. Знання основних цілей (завдань), інструментів, принципів та положень Болонського процесу та Європейського простору вищої освіти.
2. Уміння ідентифікувати рівні і ступені вищої освіти, академічні та професійні кваліфікації з використанням рамок кваліфікацій.
3. Знання та розуміння основних складових зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.
4. Уміння зрозуміло та недвозначно доносити результати дослідження та власні висновки з використанням різних засобів, у тому числі медійних.

3. Програма, структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Навчальне навантаження (години)							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Кількість аудиторних годин	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні роботи	Кількість аудиторних годин	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні роботи
Тема 1. Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти країн Європи. Документи Болонського процесу. Основні положення Болонського процесу	4	2	2		1	1		
Тема 2. Основні завдання, принципи та етапи формування Європейського простору вищої освіти	4	3			2	2		
Тема 3. Рівні та ступені вищої освіти. Поняття кваліфікації. Освітні та професійні кваліфікації. Рамки кваліфікацій	5	3	2		2	1	1	
Тема 4. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС). Кредитна та ступенева мобільність	4	3	2		2	1	1	
Тема 5. Забезпечення якості вищої освіти	5	3	2		2	1	1	
Тема 6. Нормативно-правова база реформування вищої освіти України відповідно до принципів Болонського процесу	2	2			1	1		
Тема 7. Національна рамка кваліфікацій України	4	2	2		2	1	1	
Всього аудиторних годин	28	18	10		12	8	4	-
Самостійна робота (години)	32				48			
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни	60				60			

4. Теми практичних (семінарських) занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Перелік інструментів, обладнання та програмного забезпечення, використання яких передбачає виконання практичних (семінарських) занять
1	Рівні та ступені вищої освіти у Європейському просторі вищої освіти. Рамки кваліфікацій.	Мультимедійні засоби
2	Компетентності та результати навчання, їх зв'язок з рівнями вищої освіти та рамками кваліфікацій	
3	Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС). Кредитна та ступенева мобільність	
4	Формування освітніх програм на основі ЄКТС	
5	Забезпечення якості вищої освіти	

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Перелік інструментів, обладнання та програмного забезпечення, використання яких передбачає виконання практичних (семінарських) занять
1	Рівні та ступені вищої освіти у Європейському просторі вищої освіти. Рамки кваліфікацій. Компетентності та результати навчання, їх зв'язок з рівнями вищої освіти та рамками кваліфікацій	Мультимедійні засоби
2	Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС). Кредитна та ступенева мобільність. Забезпечення якості вищої освіти	

5. Завдання для самостійної роботи

- опрацювання лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання всіх розділів навчальної дисципліни;
- підготовка до практичних занять;
- виконання індивідуального завдання (аналітичний огляд, презентація).

6. Індивідуальні завдання

Види індивідуальних завдань	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Аудиторна контрольна робота	-	+

Теми аудиторних контрольних робіт:

1. Історія та основні положення Сорбонської декларації.
2. Історія та основні положення Болонської декларації.
3. Історія та основні принципи Європейського простору вищої освіти.

4. Європейські ступені (рівні) вищої освіти.
5. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС).
6. Визнання документів про освіту. Додаток до диплому Європейського зразка.
7. Академічна мобільність як складова Болонського процесу.
8. Навчання впродовж життя (система безперервної освіти) як складова Болонського процесу.
9. Європейські мета рамки кваліфікацій.
10. Поняття кваліфікації. Присвоєння академічних та професійних кваліфікацій.
11. Національні рамки кваліфікацій як інструмент Болонського процесу.
12. Внутрішнє забезпечення якості вищої освіти.

Примітка.

Курсант (студент) може запропонувати іншу тему індивідуального завдання, що стосується параметрів вищої освіти України і Болонського процесу.

7. Методи контролю

Контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється у вигляді поточного та семестрового контролю. Форма семестрового контролю – ЗАЛІК.

Методи демонстрації результатів навчання за навчальною дисципліною

№ з/п	Результати навчання за навчальною дисципліною	Методи демонстрації	Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, які використовуються для демонстрації здобутих результатів навчання за навчальною дисципліною
1.	Знання основних цілей (завдань), інструментів, принципів та положень Болонського процесу та Європейського простору вищої освіти.	Відповіді на запитання теоретичного матеріалу на лекціях та на практичних заняттях (№ 1, 3)	Мультимедійне обладнання для презентацій та дискусій
2.	Уміння ідентифікувати рівні і ступені вищої освіти, академічні та професійні кваліфікації з використанням рамок кваліфікацій.	Відповіді на запитання теоретичного матеріалу на лекціях та на практичних заняттях (№ 1, 2)	
3.	Знання та розуміння основних складових зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.	Відповіді на запитання теоретичного матеріалу на лекціях та на практичних заняттях (№ 4)	
4.	Уміння зрозуміло та недвозначно доносити результати дослідження та власні висновки з використанням різних засобів, у тому числі медійних.	Презентація, виступи на практичних заняттях та обґрунтована доповідь, у тому числі із використанням медійних засобів	

8. Схема нарахування балів за навчальною дисципліною

Оцінка за шкалою ВНЗ	Оцінка за національною шкалою (за наявності)	Критерії
A	зараховано	Студент (курсант) у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано цей матеріал викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
B		Студент (курсант) достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано цей матеріал викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладенні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
C		Студент (курсант) у цілому володіє навчальним матеріалом викладає основний зміст цього матеріалу під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому поодинокі, але суттєві неточності та помилки.
D		Студент (курсант) не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхнево (без аргументації та обґрунтування) викладає цей матеріал під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
E		Студент (курсант) частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшої частини питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
FX	не зараховано	Студент (курсант) частково майже не володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст майже всіх питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому велику кількість суттєвих помилок.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні: монографія / Колектив авторів: Бугров В., Гожик А., Жданова К., Зарубінська І., Захарченко В., Калашнікова С., Козієвська О., Линьова І., Луговий В., Оржель О., Рашкевич Ю, Таланова Ж., Шитікова С.; за заг. ред. В. Лугового, С. Калашнікової: К. - ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014, 156 с.

2. Захарченко В.М. Журавльова Ю.О., Журавльов Т.О., Гусева С.О. Україна у світовому освітньому просторі початку ХХІ століття. – Одеса: ОНМА, 2007. – 268 с. (Укр.)

3. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти: науково-методичне видання.-К.: Політехніка, -2003.
4. Степко М.Ф. Болонський процес і навчання впродовж життя. Монографія. НТУ , «ХП», -2004 с.
5. Степко М.Ф. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу: у 2-х ч. -К.:Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008.-173 с.
6. Національний освітній глосарій: вища освіта. Друге видання, перероблене і доповнене / Довідкове видання // В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова. - Київ, ТОВ «Видавничий дом «Плеяда»», 2014. – 99
7. Болонський процес у фактах і документах/ Упорядники Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І.. Київ - Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім.В.Гнатюка, 2003. - 52 с. в основну 8

Допоміжна:

8. Лісабонська конвенція (Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_308#Text
9. The Bologna Declaration of 19 June 1999 http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/Ministerial_conferences/02/8/1999_Bologna_Declaration_English_553028.pdf
10. Sorbonne Declaration 1998 <http://www.ehea.info/page-sorbonne-declaration-1998>
11. Комюніке конференції міністрів вищої освіти Європи (Берлін, 19 вересня 2003 року) –https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_754#Text
12. ECTS User's Guide https://ec.europa.eu/assets/eac/education/ects/users-guide/docs/ects-users-guide_en.pdf
13. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (укр.) https://enqa.eu/indirme/esg/ESG%20in%20Ukrainian_by%20the%20British%20Council.pdf
14. Закон України «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
15. Закон України «Про вищу освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
16. Національна рамка кваліфікацій <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
17. В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Київ, ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014 – 120 с.
18. Базовані на дослідженнях викладання і навчання в Європейському просторі вищої освіти / В. Луговий, В. Захарченко, В. Ткаченко // Педагогічна газета. – 2018. – травень-червень. – № 3. – С. 3
19. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003 - 2004 рр.)/ За ред. В.Г. Кременя, авт. кол.: Степко М.Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І.І. - Київ - Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. - 147 с.
20. Ван дер Венде М.К. Болонская декларация: расширение доступностей повышение конкурентоспособности высшего образования в Европе // Высшее образование в Европе. -2000. - Том XXV.-№ 3.
21. Долженко О.В. Сорбонская и Болонская декларации: Информация к размышлению... // Вестник высшей школы: Аїта таїег. -2000. -№ 6.
22. Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. - К.: ІШЦ «Видавництво «Політехніка», 2003. - 200 с.
23. Кремень В.Г. Болонский процессе: сближение, а не унификация//Зеркало недели. - № 48(473). -13-19 декабря 2003.

24. Матеріали науково-практичного семінару „Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської декларації". Львів, 21-23 листопада 2003. - Львів: «Львівська політехніка». -Ніс.

25. Рамка кваліфікацій у сфері наук про навколишнє середовище. В.М. Захарченко та інші. – Одеса: НУ «ОМА», 2017. – 32 с.

26. Рамки кваліфікацій у Європейському освітньому просторі. Навчально-методичний посібник / В.М. Захарченко, М. В. Міусов, Д. Г. Парменова // Проект 544524-TEMPUS-1-2013-1-PL-TEMPUS-SMHES - Одеса: НУ «ОМА», 2017. – 88 с.

27. В.М. Захарченко, Н.І. Тимошенко. Розроблення і впровадження рамок кваліфікацій та стандартів вищої освіти у сфері наук про навколишнє середовище в Україні: аналітичний огляд. / Проект 544524-TEMPUS-1-2013-1-PL-TEMPUS-SMHES - Одеса: НУ «ОМА», 2017. – 100 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://mon.gov.ua/>
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>
3. ECTS information https://ec.europa.eu/assets/eac/education/ects/users-guide/index_en.htm
4. <https://naqa.gov.ua/>